

AKTUÁLNÍ PROBLÉMY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA HUMANITÁRNÍHO

T-7 MEZINÁRODNÍ PRÁVO HUMANITÁRNÍ - ŽENEVSKÉ PRÁVO.
PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY OBĚTÍ BOJOVÝCH OPERACÍ.

LEOPOLD SKORUŠA

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Projekt: ***Vzdělávání pro bezpečnostní systém státu***

(reg. č.: CZ.1.01/2.2.00/15.0070)



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Učební úkoly

1. Pojem mezinárodního práva veřejného a charakteristika nejvýznačnějších subjektů.
2. Právo humanitární

Právo Ženevské

3. Ženevské konvence

Pohledy na právo – způsoby dělení – právní řád ČR



Postavení MP veřejného v systému právního řádu

Právo

Právo soukromé

- Občanské právo
- Pracovní právo
- Rodinné právo
- Obchodní právo
- Mezinárodní právo soukromé
- a jiné

Právo veřejné

- Ústavní právo
- Správní právo
- Trestní právo
- Finanční právo
- Mezinárodní právo veřejné
- a jiné



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost



UNIVERZITA
OBRANY

Pojem mezinárodního práva

Mezinárodního práva veřejného

- ✓ souhrn právních norem, které upravují vztahy mezi subjekty mezinárodního práva,
- ✓ soubor právních pravidel, která upravují chování států a jiných subjektů veřejného práva v mezinárodních vztazích,
- ✓ je soubor mezinárodních pravidel smluvního i obyčejového původu, jejichž specifickým úkolem je řešit humanitární problémy přímo vyplývající z válečných konfliktů, ať už mezinárodních či vnitrostátních, omezovat z humanitárních důvodů právo stran v konfliktu používat prostředky a způsoby vedení války a chránit osoby a objekty, jež jsou nebo by mohly být konfliktem zasaženy

Oblasti úpravy v mezinárodním právu veřejném



MEZINÁRODNÍ PRÁVO

Mezinárodní právo humanitární

(Haagské právo)
právo)

(Ženevské právo)

(Newyorské

... smluvní a obyčejové

... ochrana obětí války
pravidla vedení války

...implementace
kontrola, sankce

individ. odpovědnost

Kdy platí humanitární právo?

- ozbrojený konflikt mezi dvěma státy (i bez vyhlášení války)
- **úplná nebo částečná okupace**
- boj proti koloniální nadvládě, cizí okupaci a rasistickým režimům (v rámci práva na sebeurčení)

„Minimální standard“

- ranění a nemocní budou sebráni a ošetřeni
- s osobami, které se přímo neúčastní nepřátelství, bude se za všech okolností zacházet lidsky, bez jakéhokoli nepříznivého rozlišování, proto jsou zakázány:
 - a) útoky na život a zdraví, zejména vražda ve všech formách, zmrzačení, kruté nakládání, trýznění a mučení,
 - b) braní rukojmí,
 - c) útoky proti osobní důstojnosti, zejména ponižující a pokořující zacházení,
 - d) odsouzení a vykonání popravky bez předchozího rozsudku vynesenoého řádně ustaveným soudem, poskytujícím soudní záruky uznané civilizovanými národy za nezbytné.

Kombatanti

právo bojovat - imunita kombatanta

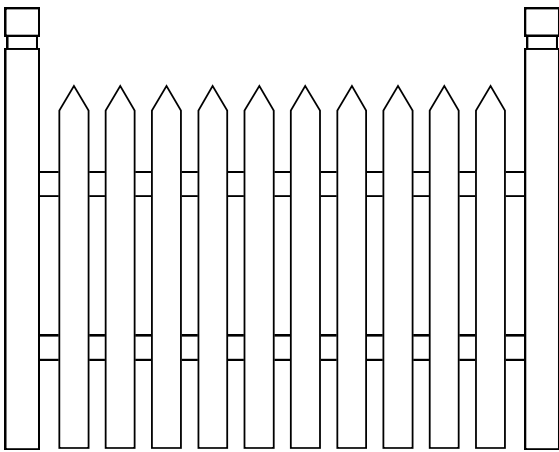
- **příslušníci ozbrojených sil**
- **příslušníci milicí či dobrovolnických sborů**
*s odpovědným velením, s rozeznávacím znakem,
nosící otevřeně zbraň a respektující právo*
- **obyvatelé neobsazeného území, kteří se chopili zbraně**

Váleční zajatci

NE: vyzvědači a žoldnéři

ANO: kombatanti + doprovázející osoby
(s povolením)

zvláštní postavení: zdravotnický a duchovní
personál



- šetřit a chránit
- odzbrojit
- předat odpovědným
- jméno, příjmení, hodnost,
služební číslo, datum
narození

malá odbočka...

Právo lidských práv

- VDLP (1948),
- MPOPP (1966): „Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému (nebo) ponižujícímu zacházení nebo trestu.“
- Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (1984):
 - fyzická či psychická bolest za účelem trestu, získání informace, přinucení, zastrašení či diskriminace
 - působená v rámci úředního pověření
 - žádné výjimečné okolnosti nemohou ospravedlnit
 - povinnost postihu (předběžně i následně)

Žoldníci

1. Žoldník nemá právo na status kombatanta nebo válečného zajatce.
2. Žoldník je osoba, která:
 - a) je speciálně najata v místě nebo v zahraničí k tomu, aby bojovala v ozbrojeném konfliktu;
 - b) skutečně se přímo účastní nepřátelských akcí;
 - c) svoji účast v nepřátelských akcích motivuje hlavně osobním ziskem a stranou v konfliktu nebo jejím jménem je jí skutečně slíbena materiální odměna podstatně převyšující odměnu slíbenou nebo placenou kombatantům podobných hodností a funkcí v ozbrojených silách této strany;
 - d) není občanem strany v konfliktu ani nemá trvalé bydliště na území kontrolovaném stranou v konfliktu;
 - e) není příslušníkem ozbrojených sil strany v konfliktu, a
 - f) nebyla vyslána státem, který není stranou v konfliktu k plnění oficiálních úkolů jako příslušník jeho ozbrojených sil.

Povinnosti okupujících mocností

- obnovit a zajistit v maximálním možném rozsahu veřejný pořádek a bezpečnost;
- zabezpečit administrativní fungování okupované oblasti;
- spolupracovat s místními orgány;
- zabezpečit dostatečné zásobování potravinami a lékařskou péčí;
- vyžadovat věcné prostředky (rekvizice zdravotnických služeb, zařízení a materiálu, jakož i potravin) jen pro účely zabezpečení okupačních sil a administrativního personálu, a to za náhradu;
- umožnit fungování organizace civilní ochrany a dát jí k dispozici nezbytná zařízení;
- nést náklady na správu země, pokud vybírá místní daně;
- umožnit odchod obyvatel ze země (jsou nicméně zakázány nucené deportace);
- informovat vhodným způsobem o všech přijímaných opatřeních;

Povinnosti okupujících mocností

- nepožadovat po civilním obyvatelstvu výkon prací za jiným účelem, než je zabezpečení potřeb okupačních sil a veřejných služeb;
- zachovat stávající systém prosazování práva (policie a soudy), je-li to v souladu s požadavky mezinárodního práva a obecně uznávaných standardů, jakož i s bezpečnostními ohledy;
- zavádět nová trestní pravidla jen, je-li to nezbytné k prosazení mezinárodního práva, zabezpečení řádné vlády a bezpečnosti okupačních sil
- neměnit status místních veřejných úředníků a soudců (kteří nicméně mohou odmítnout plnit své funkce s ohledem na své svědomí);
- nenutit místní policejní složky k účasti na vlastních vojenských aktivitách;
- internovat civilní osoby jen v nezbytně nutných případech daných bezpečnostními ohledy.

Základní povinností obyvatel okupovaného území je zdržet se nepřátelských aktivit.

Ranění a nemocní

- zranění, nemoc či jiná fyzická či duševní porucha či neschopnost
- potřeba lékařské pomoci či péče
- zdržení se nepřátelské činnosti

Povinnosti:

- shromáždit
- ošetřit
- předat odpovědným
- respektovat zdravotnický a duchovní personál

Civilní osoby

- osoby nespádající do kategorie kombatantů
- respektovat je i jejich majetek
- zacházet lidsky
- chránit

Vojenské objekty

- povahou, umístěním, účelem nebo použitím představují účinný **příspěvek k vojenským akcím**

+

- jejich celkové nebo částečné zničení, obsazení nebo neutralizace poskytuje za daných okolností zjevnou **vojenskou výhodu**



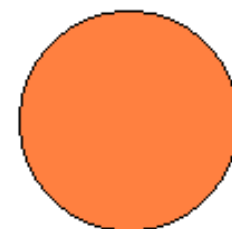
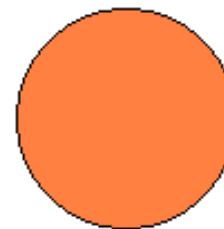
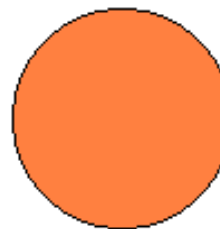
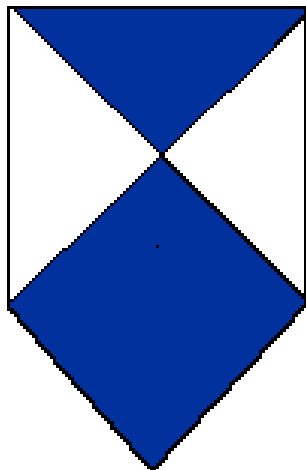
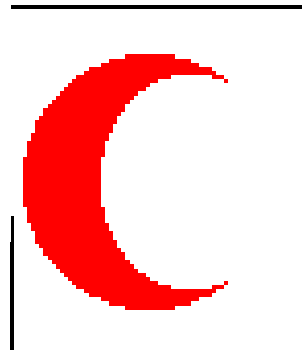
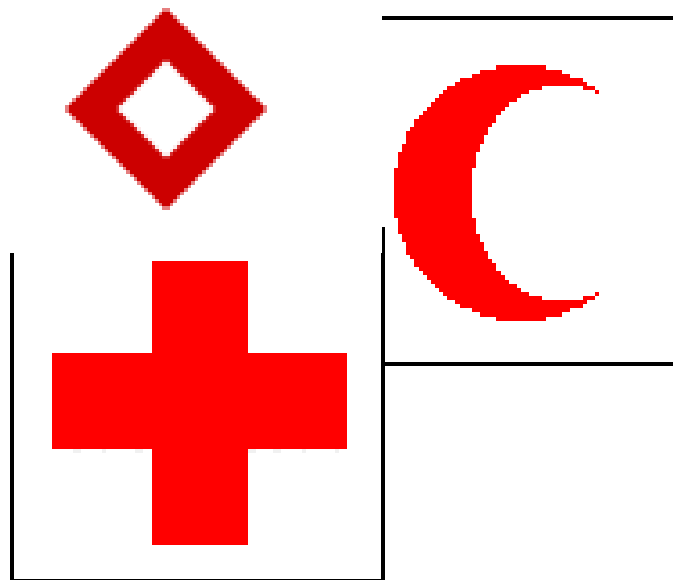
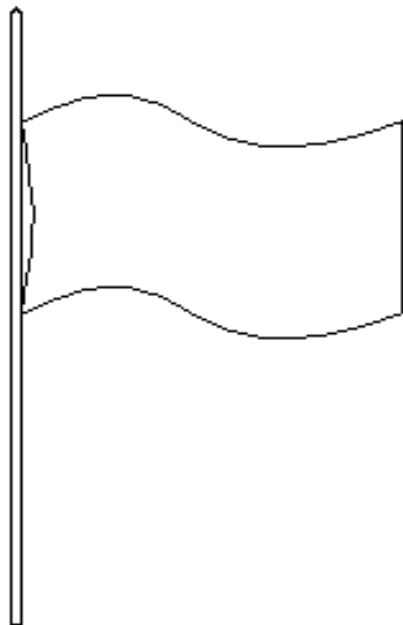
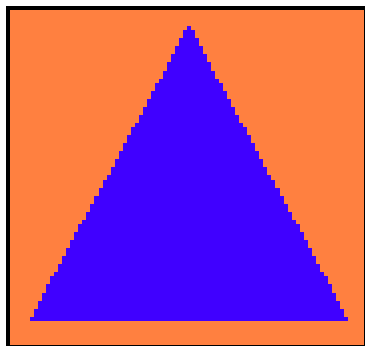
Chráněné objekty

- nevojenské objekty
- objekty nutné k přežití civilního obyvatelstva
- objekty obsahující nebezpečné síly
- zdravotnické a duchovní objekty
- kulturní statky

zákaz útoků, vojenského využití či represálií



Ochranné znaky



Základní zásady

Rozlišování

Dovolenost

Účelnost

Přiměřenost

Lidskost



Zásada rozlišování

„... budou strany v konfliktu vždy činit rozdíl mezi civilním obyvatelstvem a kombatanty a mezi objekty civilního rázu a vojenskými objekty a v souladu s tím povedou své operace pouze proti vojenským objektům...“



Povinnost rozlišovat!!!

Zásada dovolenosti

„V ozbrojeném konfliktu nemají strany v konfliktu neomezené právo volby způsobů a prostředků vedení války.“

Zakázané způsoby: **proradnost** (ALE: válečná lest dovolena!)

Zakázané (či omezené) prostředky:

- **jaderné,**
- **biologické (bakteriologické) a toxinové,**
- **chemické,**
- **zápalné,**
- **laserové oslepující,**
- **působící zbytečné útrapy,**
- **miny a nástrahy,**
- **obsahující nezjistitelné střepiny,**
- **UXO/AXO**



Zásada vojenské účelnosti

účelem ozbrojeného konfliktu je přemožení protivníka, ale je třeba „zmírnit útrapy“ umožňují-li to vojenské požadavky



Zásada přiměřenosti

zákaz útoků

- u nichž se dá očekávat, že mohou způsobit ztráty na životech civilních osob, jejich zranění
- poškození objektů civilního rázu nebo kombinaci těchto případů, které by převyšovaly předpokládanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu

Zásada lidskosti

zákaz

- používat zbraní, munice, materiálů a způsobů vedení války, které by svou povahou způsobovaly
 - nadměrná zranění nebo
 - zbytečné útrapy

Kdo je odpovědný

- **Státy**
 - jejichž síly se jednání dopustily
- **Osoby**
 - které se jednání dopustily anebo
 - takové jednání nařídily či dopustily

Povinnosti velitelů

velitelé

- se seznamují se svými povinnostmi vyplývajícími z mezinárodního práva
- zabraňují porušování práva
- stíhají porušování práva či podávají zprávy příslušným orgánům

Prameny práva ozbrojených konfliktů

1. Pařížská deklarace o námořním právu 1856
2. [Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných v poli 1864 \(několik novel – až r. 1949\) \[1\]](#)
3. Petrohrad. deklarace o zákazu výbušných střel malého kalibru 1868
4. Úprava zásad Ženevské úmluvy pro válku námořní 1899
5. **Úmluva o zákonech a obyčejích války pozemní a Řád války pozemní 1899**
6. Deklarace o zákazu zplošťujících nebo rozšiřujících se nábojů 1899
7. Deklarace o zákazu střel šířících dusivé či zhoubné plyny 1899
8. Úmluva o počátku nepřátelství 1907
9. **Úmluva o zákonech a obyčejích pozemní války 1907**
10. Úmluva o právech a povinnostech Států a osob neutrálních v pozemní válce 1907
11. Úmluva o režimu nepřátelských obchodních lodí na počátku války 1907

12. Úmluva o přeměňování obchodních lodí ve válečné 1907
13. Úmluva o kladení podmořských samočinných dotekových min 1907
14. Úmluva o bombardování námořními silami za války 1907
15. Úmluva o úpravě Žen.úmluvy pro válku námořní 1907
16. Úmluva o některých omezeních kořistního práva ve válce námořní 1907
17. Úmluva o právech a povinnostech neutrálnů v námořní válce 1907
18. Ženevský protokol o zákazu clem.. a bakteriologických zbraní 1925
19. Žen.úmluva týkající se nakládání s válečnými zajatci 1929
20. Žen.úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných v polních armádách 1929 a raněných, nemocných a trosečníků a na moři 1949 [2]
21. Žen.úmluva o zacházení s válečnými zajatci 1949 [3]
22. Žen.úmluva o ochraně civilních osob za války 1949 [4]

23. Haagská úmluva. o ochraně kulturních statků za ozbroj. konfliktů 1954
24. Deklarace o zákazu použití nukleárních a termonukleárních zbraní 1961
25. Dodatkové protokoly I a II k Ženevským úmluvám o ochraně obětí války 1977 (168/1991 Sb.)
26. 30/1947 Sb., VYHLÁŠKA ministra zahraničních věcí ze dne 16. ledna 1947 o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku.
27. 32/1955 Sb., VYHLÁŠKA ministra zahraničních věcí o Úmluvě o zabránění a trestání zločinu genocidia.
28. Obyčejové normy - mezinárodní humanitární právo
29. (http://www.cck-cr.cz/docs/mvck_tz/icrc_mhp_teror.pdf)
30. Dodatkový protokol III k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o přijetí dalšího rozeznávacího znaku (85/2007 Sb.m.s.)

Další literatura

1. Malenovský, Jiří.: Mezinárodní právo veřejné : jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. 5., podst. upr. a dopl. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 551 s. (Edice učebnic PrF MU v Brně ; č. 402). ISBN 9788021044746
2. Fuchs, Jiří.: Mezinárodní právo humanitární,
3. Seidl-Hohenveldern, I.: Mezinárodní právo veřejné, 1. vyd., Praha, Codex Bohemia 1999,
4. Tindall, G. B., Shi, D. E.: Dějiny Spojených států amerických, 2. vyd., Praha, Nakladatelství Lidové noviny 1996,
5. Internetová stránka Českého Červeného kříže

